

บทที่ 3 การปรับปรุงโครงสร้างหนี้

สายปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2543) ได้กล่าวรายละเอียดเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ไว้ดังต่อไปนี้

นับแต่ต้นปี 2541 เป็นต้นมา ประเทศไทยประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว สาเหตุของปัญหาดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยภายนอกอันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2540 การแข่งขันในภาคธุรกิจต่างๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น ในด้านอสังหาริมทรัพย์ สำหรับปัจจัยภายใน นั้น เกิดจากการที่ผู้ประกอบการจำนวนมากขยายกิจการโดยการกู้ยืมเงินมาลงทุนในธุรกิจที่ไม่ถนัดและไม่มี ความชำนาญ หรือนำเงินมาใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น กู้เงินระยะสั้นมาใช้ระยะยาว ประกอบกับการขาดกระบวนการติดตามหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้เป็นเหตุให้ถูกหนี้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่อง ซึ่งส่งผลให้เป็นหนี้ NPL ในเวลาต่อมา ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นแนวทางหนึ่งที่ทางการนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้เสียดังกล่าว

3.1 ความเป็นมาในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.1.1 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้และหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2541 มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิธีการเบื้องต้นที่สถาบันการเงินพึงปฏิบัติในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสนับสนุนให้สถาบันการเงินมีการกำหนดนโยบาย วิธีการ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.1.2 คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2541 ให้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) ขึ้น โดยธนาคารได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2541 โดยมีผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประธาน นายศิวัชร ทรชรานนท์เป็นรองประธาน ประธานสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารต่างชาติ สมาคมบริษัทเงินทุน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการ โดยคณะกรรมการมีหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้การเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ระหว่างภาคเอกชนและสถาบันการเงินเกิดผลโดยเร็ว

3.1.3 คปน. ได้ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ขึ้น โดยมีนายศิวัชร ทรชรานนท์ เป็นประธาน ผู้แทนจากสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารต่างชาติ สมาคม

บริษัทเงินทุน สถาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็น
อนุกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ในการติดตามการเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในรายละเอียด

3.1.4 คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนได้มีมติ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2541 ให้จัด
ตั้งคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัด โดยใช้กลไก กรอ.จังหวัด และได้มอบหมายให้
กระทรวงมหาดไทยดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งธนาคารได้
มอบหมายให้สำนักงานภาคของธนาคารให้การสนับสนุนแก่จังหวัดในเขตความดูแลของสำนักงาน
ภาค ส่วนจังหวัดอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในความดูแลของสำนักงานภาค สำนักงานใหญ่จะเป็นผู้ให้การ
สนับสนุน

3.1.5 การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.1.5.1 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกข้อบังคับตั้งสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริม
การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (สปน.) เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2541 โดยจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงาน
หนึ่งในธนาคาร ขึ้นตรงต่อผู้ว่าการ ทำงานตามที่ สปน.และคณะอนุกรรมการฯ มอบหมาย เพื่อทำ
หน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ ติดตาม เสนอแนะ วางแนวทางเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ และ
เป็นตัวกลางในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยมีร้อยตรียอดชาย ชุศรีเป็น
ผู้อำนวยการ สปน.

3.1.5.2 สปน.มีอัตรากำลังทั้งสิ้น 87 อัตรา แบ่งเป็น 2 สายงาน คือ

1) สายปฏิบัติการ มีทั้งสิ้น 8 ทีม โดยในแต่ละทีมจะประกอบด้วย รองผู้อำนวยการ
การสำนักฯ 1 อัตรา ผู้บริหาร 1 อัตราและผู้วิเคราะห์อีก 6 อัตรา ทำหน้าที่ติดตามดูแลการปรับปรุง
โครงสร้างหนี้ของลูกค้าเป้าหมายที่อยู่ในความดูแลของ สปน.

2) สายเลขานุการและแผนงานประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสำนักฯ 1 อัตรา ผู้
บริหาร 2 อัตรา ผู้วิเคราะห์ 12 อัตรา และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการอีก 4 อัตรา ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล
และประมวลผลข้อมูล เพื่อจัดเตรียมวาระการประชุม สปน. และคณะอนุกรรมการฯ จัดทำสรุป
ความคืบหน้าในการดำเนินการ และจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อเผยแพร่
ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เสนอวาระเข้าสู่การประชุมคณะรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจ ประสานงาน
กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการออกมาตรการสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.2 การดำเนินการของคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.2.1 สปน.ได้ให้ความเห็นชอบกรอบหลักการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ขึ้น (Framework
for Corporate Debt Restructuring in Thailand) ซึ่งเป็นหลักการที่สมาคมธนาคารไทย สมาคม
ธนาคารต่างชาติ สมาคมบริษัทเงินทุน สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และสภาอุตสาหกรรมแห่ง

ประเทศไทย ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบของการเจรจาระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เป็นกิจการขนาดใหญ่ ที่มีเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องหลายราย หลักการดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักปฏิบัติที่ยอมรับทั่วไป และอาศัยความสมัครใจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยประธานสมาคมเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ทั้ง 5 สมาคม ได้ลงนามรับรองหลักการดังกล่าวเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2542

3.2.2 การคัดเลือกลูกหนี้กลุ่มเป้าหมาย

ในขั้นต้น คปน. ได้อนุมัติรายชื่อลูกหนี้เป้าหมาย 200 ราย 351 บริษัท ซึ่งมีมูลหนี้คงค้างทั้งสิ้น 676,742 ล้านบาท เป็นกลุ่มลูกหนี้เป้าหมายที่ คปน. จะเร่งรัดส่งเสริมให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำเร็จโดยเร็ว และเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542 คปน. ได้อนุมัติรายชื่อลูกหนี้เป้าหมายกลุ่มที่สองโดยพิจารณาจากลูกหนี้ที่มียอดคงค้างตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไป โดยในขั้นต้นคัดเลือกจากลูกหนี้ที่มียอดคงค้างตั้งแต่ 1,000 ล้านบาท ขึ้นไปก่อนกลุ่มหนึ่ง และลูกหนี้ที่สมาคมเจ้าหน้าที่และสมาคมลูกหนี้เสนอมา รวมทั้งลูกหนี้ที่แสดงความประสงค์จะปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วย รวมทั้งสิ้น 316 บริษัท เป็นมูลหนี้รวม 805,621 ล้านบาท (ภายหลังเพิ่มบริษัทในเครืออีก 35 บริษัท มูลหนี้รวม 17,879 ล้านบาท) ซึ่งเมื่อรวมกับลูกหนี้กลุ่มเป้าหมายเดิม 351 บริษัท จะเป็นลูกหนี้ในกลุ่มเป้าหมายที่ คปน. ต้องติดตามรวม 702 บริษัท รวมเป็นมูลหนี้ 1,500,242 ล้านบาท

นอกจากนั้น คปน. ได้อนุมัติรายชื่อลูกหนี้เป้าหมายเพิ่มเติมอีก 1,074 บริษัท มูลหนี้เบื้องต้นประมาณ 658,000 ล้านบาท โดยคัดเลือกจากลูกหนี้จัดชั้นที่มีมูลหนี้ 100 ล้านบาทขึ้นไป ซึ่งต่อมาได้มีการคัดเลือกจากลูกหนี้จัดชั้นที่มีมูลหนี้ 50 ล้านบาทขึ้นไปอีกจำนวน 900 บริษัท มูลหนี้ประมาณ 120,000 ล้านบาท ดังนั้นขณะนี้จึงมีกลุ่มลูกหนี้เป้าหมายที่อยู่ในความดูแลของ คปน. จำนวนรวมทั้งสิ้น 2,700 บริษัท เป็นมูลหนี้เบื้องต้นประมาณ 2.2 ล้านล้านบาท

3.2.3 มาตรการสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

คปน. ได้ประสานงานกับกรมสรรพากร กรมที่ดิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางด้านภาษีและค่าธรรมเนียม โดยมาตรการสำคัญที่ดำเนินการสำเร็จแล้ว ดังนี้

3.2.3.1 กรมสรรพากรได้ดำเนินการออกกฎหมายเพื่อสนับสนุนมาตรการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ทั้งในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่มภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์ สำหรับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่สถาบันการเงิน และเจ้าหน้าที่อื่นที่มีใช้สถาบันการเงิน โดยยกเว้นให้สำหรับช่วงเวลา 2 ปี นับแต่ต้นปี 2541 จนถึงปลายปี 2542

3.2.3.2 กระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎหมายเพื่อลดหย่อนค่าจดทะเบียนจำนอง อสังหาริมทรัพย์และห้องชุด เหลือร้อยละ 0.01 โดยในส่วนของอสังหาริมทรัพย์มีผลใช้บังคับตั้งแต่

วันที่ 28 พฤศจิกายน 2541 ถึง 31 ธันวาคม 2542 และในส่วนของห้องชุดมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2542 ถึง 31 ธันวาคม 2542

3.2.3.3 ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้สถาบันการเงินซื้อหรือมีหุ้นในบริษัท จำกัดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดอันเนื่องมาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้ โดยมีกำหนดระยะเวลา 5 ปี นับจากวันที่ 26 พฤศจิกายน 2541

3.2.3.4 ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และกิจการวิเทศธุรกิจประกอบธุรกิจให้เข้าซื้อ และให้เข้าซื้อแบบลิสซิ่งอันเนื่องมาจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้

3.2.3.5 ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้สถาบันการเงินสามารถตัดจำหน่ายหนี้จัดชั้นสูญ ลูกหนี้จัดชั้นสงสัยจะสูญที่ได้กั้นเงินสำรองครบร้อยละ 100 ตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยออกจากบัญชีได้ ซึ่งเป็นไปตามหลักปฏิบัติสากล โดยจะมีผลให้จำนวน NPL ทั้งระบบลดลงได้

3.2.3.6 การอนุญาตให้สถาบันการเงินเปลี่ยนการจัดชั้นหนี้เป็นปกติได้ทันที โดยไม่ต้องรอเวลา 3 เดือนหรือ 3 งวดการชำระหนี้ สำหรับลูกหนี้ที่ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามเกณฑ์สภาพและเข้าเงื่อนไข ตามที่กำหนด

นอกจากนี้ทางการได้ขยายระยะเวลาการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและค่าธรรมเนียมออกไปถึงสิ้นปี 2544

3.2.4 การจัดทำสัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้

3.2.4.1 สมาคมธนาคารไทย สมาคมบริษัทเงินทุน และสมาคมธนาคารต่างชาติ ได้ร่วมกันจัดทำสัญญาขึ้น 2 ฉบับ คือ สัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ (Debtor-Creditor Agreement) และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ (Inter-Creditor Agreement) เพื่อเร่งรัดขบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ซึ่งคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) ได้ให้ความเห็นชอบและเจ้าหนี้สถาบันการเงินส่วนหนึ่งได้ลงนามในสัญญา เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2542 และวันที่ 23 เมษายน 2542 แล้ว นั้น ต่อมาได้มีสถาบันการเงินแจ้งความประสงค์ขอลงนามเพิ่มเติม ทำให้ในขณะนี้เจ้าหนี้สถาบันการเงินในประเทศและธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทยทั้งหมด ได้ลงนามในสัญญา 2 ฉบับข้างต้นแล้ว 84 ราย ประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ไทย 13 ราย บริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ 23 ราย สาขาธนาคารต่างชาติ และสำนักงานกิจการวิเทศธุรกิจ 35 ราย สถาบันการเงินเฉพาะกิจ 2 ราย และสำนักงานตัวแทนธนาคารต่างชาติ 11 ราย สำหรับทางด้านลูกหนี้กลุ่มเป้าหมาย คปน. ได้กำหนดให้ลูกหนี้กลุ่มแรกลงนามในสัญญาภายในวันที่ 1 มิถุนายน 2542 กลุ่มที่สองกำหนดให้ลงนามภายในวันที่ 21 มิถุนายน 2542

3.2.4.2 สาระสำคัญของสัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ (Debtor-Creditor Agreement) และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ (Inter-Creditor Agreement) สัญญาทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวเป็นสัญญาที่มีข้อผูกพันระหว่างผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ฝ่ายลูกหนี้และเจ้าหนี้ร่วมกันแก้ไขปัญหาหนี้ของลูกหนี้และปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงิน ซึ่งจะช่วยให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้กรณีที่มีเจ้าหนี้หลายรายมีขั้นตอนที่ชัดเจน และเกิดผลสำเร็จได้เร็วขึ้น และในกรณีที่มีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ลูกหนี้และเจ้าหนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสามารถร้องขอให้ คปน. แต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย ในกรณีที่มิข้อขัดแย้งรวมถึงการแต่งตั้งคณะผู้ชี้ขาด และออกหนังสือคัดค้านหรือสั่งปรับเจ้าหนี้ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงตามสัญญาทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว

3.2.5 การจัดทำบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.2.5.1 คปน. ได้อนุมัติหลักการบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ตามที่สมาคมธนาคารไทยและสมาคมบริษัทเงินทุนเสนอมมา เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542 โดยบันทึกข้อตกลงดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นไปอย่างกว้างขวาง มีประสิทธิภาพ และนำไปใช้กับลูกหนี้ทั่วประเทศต่อไป โดยเฉพาะลูกหนี้ขนาดกลางและเล็ก และ คปน. ได้กำหนดให้สถาบันการเงินเจ้าหนี้เสนอรายชื่อลูกหนี้ที่จะเข้าสู่กระบวนการของบันทึกข้อตกลงทุกเดือนประมาณสถาบันละ 5-20 ราย โดยในครั้งแรกให้เสนอชื่อภายในวันที่ 14 มิถุนายน 2542

3.2.5.2 สาระสำคัญของบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สรุปได้ ดังนี้

- เป็นบันทึกข้อตกลงที่เน้นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้กับลูกหนี้ขนาดกลางและเล็ก โดยเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้ที่มีธนาคารเจ้าหนี้รายเดียว หรือเป็นการปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้แต่ละราย

- มีการกำหนดขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มลูกหนี้เป้าหมายที่จะดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยสถาบันเจ้าหนี้เป็นผู้เสนอรายชื่อลูกหนี้ หรือลูกหนี้สมัครใจจะปรับปรุงโครงสร้างหนี้เอง ซึ่งเมื่อ คปน. ให้ความเห็นชอบรายชื่อลูกหนี้ดังกล่าว ก็จะเข้าสู่กระบวนการของข้อตกลงทันทีเมื่อลูกหนี้ได้ลงนาม

- มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ชัดเจน กล่าวคือ กระบวนการขั้นตอนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยปกติกำหนดระยะเวลาไว้ไม่เกิน 60 วัน และในกรณีที่ต้องผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยจะใช้ระยะเวลาเพิ่มอีก 15 วัน

- มีกระบวนการไกล่เกลี่ย ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งในการเจรจา โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะมาจากบุคคลที่เป็นกลาง ทำหน้าที่พิจารณาไกล่เกลี่ย และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

- ประโยชน์ที่ลูกหนี้จะได้รับจากการเข้าร่วมกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ดังกล่าว จะส่งผลให้ ลูกหนี้สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ โดยไม่ต้องคอยหลบหน้าเจ้าหนี้เกี่ยวกับหนี้ที่ผิดนัดยังบริหารกิจการของตนเองต่อไปได้ มีผู้ร่วมให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และประการสำคัญ จะได้ประโยชน์จากการไม่ถูกเรียกดอกเบี้ยในอัตราผิดนัดระหว่างการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นอกจากนี้หากเจรจาสำเร็จและดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีต่างๆ รวมทั้งลดค่าธรรมเนียมการโอน การจดทะเบียนจำนองอสังหาริมทรัพย์และไม่ต้องเสียค่าอากรแสตมป์ด้วย

3.2.6 สเปน. ได้จัดให้มีการชี้แจงและการสัมมนาเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในธนาคารและภายนอกธนาคารรวมถึงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ ดังนี้

3.2.6.1 การจัดประชุมชี้แจงผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้เกี่ยวข้องของคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัดเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องของคณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัด และเพื่อให้การดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในส่วนภูมิภาคเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน

3.2.6.2 การจัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานของบริษัทที่ปรึกษาทางการเงิน เพื่อให้การดำเนินงานของที่ปรึกษาทางการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2542

3.2.6.3 การชี้แจงให้แก่บุคลากรภายในธนาคารในรายการคุยกัน กันเอง เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรภายในธนาคารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ รวมถึงทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของ สเปน.

3.2.6.4 สเปน. โดยการสนับสนุนของธนาคารโลกได้จัดให้มีการสัมมนาบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินเมื่อวันที่ 26-27 พฤษภาคม 2542 โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้งสิ้น 150 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนบริษัทที่ปรึกษาทางการเงิน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้การปฏิบัติงานของบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของทางการและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนเป็นการเตรียมการสำหรับการดำเนินการตาม Debtor-creditor Agreement และ Inter-creditor Agreement

3.2.6.5 การจัดตั้งศูนย์ข่าวสารและสารสนเทศเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ตั้งแต่วันที่ 22 มีนาคม 2542 เป็นต้นมา เพื่อตอบปัญหาและข้อสงสัยต่างๆ รวมถึงสิทธิประโยชน์ และขั้นตอนเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.2.6.6 การรายงานความคืบหน้าในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ต่อหน่วยงานต่างๆ เช่น คณะรัฐมนตรีว่าด้วยนโยบายเศรษฐกิจ คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน คณะกรรมการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยเป็นการรายงานตัวเลขความคืบหน้าในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน ความคืบหน้าในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกค้าเป้าหมายที่อยู่ในความดูแลของ คปน. รวมถึงการดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.2.6.7 มีการจัดทำแถลงข่าวคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อรายงานความคืบหน้าและการดำเนินการต่างๆ ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของ คปน. มาโดยตลอด โดยจะจัดการแถลงข่าวทุกครั้งที่มีการประชุม คปน. เพื่อให้สื่อมวลชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบความคืบหน้าในการดำเนินการ

3.2.6.8 การจัดประชุมเพื่อชี้แจงให้แก่สถาบันการเงินต่างๆ เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สิทธิประโยชน์ทางภาษีและค่าธรรมเนียม รวมถึงมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.2.6.9 จัดทำเอกสารเผยแพร่ต่างๆ ดังนี้

- หนังสือสิทธิประโยชน์จากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านเจ้าหนี้และลูกหนี้ ได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หนังสือดังกล่าวจะกล่าวถึงหลักการขั้นตอนและวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ สิทธิประโยชน์จากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ เป็นต้น

- หนังสือลูกหนี้ได้อะไรจากสัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในเนื้อหาของสัญญาทั้งสองฉบับ รวมถึงให้ทราบถึงบทบาทของตน และประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามสัญญาข้างต้น

- แผ่นพับบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจในเนื้อหาของบันทึกข้อตกลงดังกล่าว รวมถึงให้ทราบถึงบทบาทของตน และประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามบันทึกข้อตกลงข้างต้น นอกจากนี้ยังร่วมกับฝ่ายนโยบายสถาบันการเงินในการพิจารณาคู่มือสิทธิประโยชน์ทางภาษีและค่าธรรมเนียมซึ่งธนาคารโลกได้ให้การสนับสนุนทางการเงิน โดยการว่าจ้างบริษัท Pricewaterhouse Coopers เป็นผู้จัดทำเพื่อเป็นการรวบรวมกฎหมาย คำสั่ง และประกาศต่างๆ รวมถึงวิธีการทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของสาระและการปฏิบัติภายใต้กรอบของกฎหมาย

3.2.7 การจัดทำระบบฐานข้อมูล

ระบบฐานข้อมูลในการติดตามความคืบหน้าของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ นั้น สามารถแยกเป็น 2 ส่วน ได้ดังนี้

3.2.7.1 ระบบฐานข้อมูลในการติดตามความคืบหน้าของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ของสถาบันการเงินทั้งระบบ ซึ่งฝ่ายนโยบายสถาบันการเงินจะเป็นผู้ดูแล ฐานข้อมูลดังกล่าว รวมรวมความคืบหน้าจากแบบรายงานที่สถาบันการเงินจัดทำ ข้อมูลที่ติดตามจะเป็นความคืบหน้าในการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่สำเร็จแล้วและที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ โดยสามารถจำแนกได้ตามสถาบันการเงิน ประเภทธุรกิจ ราชจังหวัด รวมถึงรายละเอียดของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในแต่ละกรณีที่สำเร็จด้วย

3.2.7.2 ระบบฐานข้อมูลในการติดตามความคืบหน้าของการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ของลูกหนี้กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในความดูแลของ คปน. โดย คปน. เป็นผู้ดูแลระบบฐานข้อมูลดังกล่าว ซึ่งระบบดังกล่าวออกแบบมาเพื่อติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้กลุ่มเป้าหมายซึ่งดำเนินการตามสัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้และสัญญาระหว่างเจ้าหนี้ และติดตามความคืบหน้าของลูกหนี้รายกลางและรายเล็กซึ่งต้องดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.3 การดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภาคเอกชนในภาคเหนือ

รายงานปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทย (2543) ได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้และการดำเนินงานปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในภาคเหนือ ดังต่อไปนี้

3.3.1 หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non- Performing Loans : NPLs) ในภาคเหนือ

ภาวะเศรษฐกิจของภาคเหนือที่ชะลอตัวลงมาตั้งแต่ปี 2538 ทำให้หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loans : NPLs) ในระบบธนาคารพาณิชย์ ภาคเหนือก่อตัวขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากธุรกิจหลายประเภทประสบปัญหาการประกอบการและไม่อาจชำระหนี้คืนแก่ธนาคารพาณิชย์ได้ตามกำหนด และเมื่อประสบวิกฤตการณ์ ทางเศรษฐกิจและการเงินรุนแรงในกลางปี 2540 ต่อเนื่องถึงปี 2541 ส่งผลให้เศรษฐกิจภาคเหนือหดตัวลง ปริมาณ NPLs ในระบบธนาคารพาณิชย์ภาคเหนือขยายตัว มากขึ้น โดยเป็นผลจากธุรกิจส่วนใหญ่ประสบปัญหาขาดสภาพคล่องอย่างรุนแรงจากการชะลอลงของการใช้จ่าย การระดมเบี้ยที่สูงขึ้น รวมทั้งจากความเข้มงวดของ ธนาคารพาณิชย์ในการปล่อยสินเชื่อ สัดส่วน NPLs เมื่อเทียบกับสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ในภาคเหนือเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม 2541 สูงราวร้อยละ 50 ส่วนใหญ่เป็น การบริโภคส่วนบุคคล ธุรกิจการค้า ก่อสร้าง และอสังหาริมทรัพย์ อุตสาหกรรม และบริการ ปัญหา NPLs นับเป็นข้อจำกัดสำคัญในการฟื้นตัว

ของระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากเป็นภาระที่ธนาคารพาณิชย์ต้องกันเงินสำรองและเพิ่มทุนตามหลักเกณฑ์ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ไม่มีศักยภาพเพียงพอในการขยายสินเชื่อแก่ระบบเศรษฐกิจได้ตามปกติ

การแก้ไขปัญหา NPLs ขึ้นกับปรับปรุงโครงสร้างหนี้ภาคเอกชน ซึ่งจะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีโอกาสได้รับชำระหนี้คืนสูงสุด และให้ทั้งธนาคารพาณิชย์และ ธุรกิจเอกชนสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้

3.3.2 การดำเนินงานของธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงาน ภาคเหนือในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้เป็นกระบวนการที่เกิดจากความสมัครใจในการแก้ไขปัญหาภาระหนี้ร่วมกันระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ ทางกรโดย ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ จึงมีบทบาทสนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ในหลายประการ ดังนี้

3.3.2.1 การจัดตั้งคลินิกการเงิน เพื่อให้คำปรึกษาในเรื่องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้แก่ลูกหนี้ที่มีปัญหา ทั้งนี้ นอกเหนือจากการเปิดคลินิกการเงินเป็นประจำ ณ สำนักงานภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่แล้ว ยังมีอาจเปิดคลินิกการเงินชั่วคราวในต่างจังหวัดตามที่ภาคเอกชนร้องขออีกด้วย จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม 2542 มีลูกหนี้ธนาคารพาณิชย์มาใช้บริการคลินิกการเงินทั้งสิ้น 85 ราย มูลค่าหนี้ 2,228.7 ล้านบาท ในจำนวนนี้สามารถเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำเร็จแล้ว 15 ราย มูลค่าหนี้ 300.9 ล้านบาท

3.3.2.2 การเปิดศูนย์ฮอตไลน์ เพื่อรับแจ้งและให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะในเบื้องต้นเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.3.2.3 การดำเนินการ Creditor Visit และ Company Visit พร้อมทั้งการประสานงานติดต่อให้ลูกหนี้ได้พบและเจรจากับผู้จัดการสาขา ธนาคารพาณิชย์ในเรื่องการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

3.3.2.4 การเป็นอนุกรรมการในคณะอนุกรรมการ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัด คณะอนุกรรมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้จังหวัด ทำหน้าที่ รวบรวมปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหนี้เสียในจังหวัด เร่งรัดปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ตลอดจนให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ จนถึงสิ้นเดือน ธันวาคม 2542 ลูกหนี้ที่ผ่านคณะอนุกรรมการฯ สามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้แล้วเสร็จจำนวน 4 ราย มูลค่าหนี้ 9.5 ล้านบาท

3.3.2.5 การจัดบรรยายความรู้ในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ แก่สถาบันการเงินและประชาชนทั่วไปในจังหวัดภาคเหนือ ทั้งในรูปการจัดสัมมนา และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุและ

โทรทัศน์ เพื่อชี้แนะสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและเล็งเห็นความสำคัญของการปรับปรุง โครงสร้างหนี้

นอกจากการสนับสนุนดังกล่าวแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ ยังได้กำหนดกลุ่มลูกหนี้เป้าหมายขึ้นจำนวนหนึ่งตามนโยบายของ ธปท. เพื่อมุ่งเร่งรัดให้ความช่วยเหลือประสานงาน และติดตามความคืบหน้าในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้อย่างใกล้ชิด ทั้งนี้กลุ่มลูกหนี้เป้าหมายของภาคเหนือเป็นลูกหนี้รายใหญ่ที่มีความสำคัญ หรือมีความยุ่งยากซับซ้อนในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ต่อมาได้เพิ่มกลุ่มเป้าหมายมากขึ้นและครอบคลุมลูกหนี้รายเล็กด้วย ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจรับเหมาและค้าวัสดุก่อสร้าง ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจบริการประเภทโรงแรม หอพักและภัตตาคาร ที่เหลือส่วนใหญ่เป็นลูกหนี้ที่ไม่สามารถปรับปรุงโครงสร้างหนี้ได้สำเร็จซึ่งจะถูกดำเนินคดีตามขั้นตอนต่อไป